

بسم الله الرحمن الرحيم

سری جدید سوالات تدبیر - میان ترم (۲)

محدوده: سوره بینه تا غاشیه

۱. زمان پاسخگویی تا روز دوشنبه ۲۷ فروردین ماه ۱۳۹۱ است.
۲. پاسخ دادن به این سوالات برای همه کاربران آزاد است و نتایج، به امتیازهای کاربری افزوده می‌شود. اما برای اعضای کلاس‌های هفتگی تدبیر، به طور جداگانه نیز محاسبه می‌شود.
۳. پاسخ‌نامه تشریحی سوالات، بعد از پایان هر دوره، به نمایش در می‌آید تا اشکالات معلوم شود. افرادی که نسبت به پاسخی اعتراض داشته باشند، می‌توانند سوال خود را از طریق «تماس با ما» منتقل نمایند.
۴. استفاده از کتاب مجاز نیست اما استفاده از قرآن بدون ترجمه، بلامانع است.
۵. از همه متدبرین گرامی دعوت می‌شود که برای امتحان‌های بعدی، سوال‌های تستی مناسبی را طراحی نمایند تا به این وسیله هم خودشان بهره بیشتری ببرند و هم در ارتقای کیفیت آزمون‌ها، جامعه مجازی را کمک نمایند.
۶. در پاسخنامه، رنگ‌ها به این ترتیب است:

a. زرد: پاسخ صحیح

b. سبز: پاسخ تشریحی سوال

c. آبی آسمانی: سوالاتی که قبلاً طرح شده بود.

d. بنفش: سوالاتی جدید

سوالات

۱. در سوره مبارکه «بینه» انفکاک اهل کتاب و مشرکان از چه چیزی است؟ (طراح: حجت‌الاسلام مرتضوی نیا)

- از همدیگر
- از جنگ و درگیری
- از سنت هدایت
- از دینشان

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. کتاب پنجم، صفحه ۱۹ و ۲۰: «خدای متعالی به لطف خویش، پاسخگویی به نیاز هدایتی بندگانش را بر عهده می‌گیرد و برای ایشان رسول و کتاب آسمانی می‌فرستد... کسانی از اهل کتاب و مشرکان که به پیامبر اسلام کافر شدند، از سنت خدا بر هدایت.

۲. با توجه به سوره مبارکه بینه، چه زمانی حجت بر انسان‌ها تمام می‌شود؟

فرق دارد و خبری می‌دهد که اگر انسان‌ها به آن عمل کنند، رشد فوق‌العاده‌ای می‌یابند زیرا قرآن وظیفه هدایت انسان‌ها را به عهده گرفته و بیان این اخبار در هدایت انسان‌ها تأثیر شگرف دارد. معرفی شبی که به اندازه یک عمر می‌تواند انسان را رشد دهد، چیز کمی نیست.

۵. با توجه به آیات شریفه «تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا يَدُنْ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ * سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ» کدام گزینه صحیح است؟

- چون فعل «تَنْزَلُ» ماضی (گذشته) است، نشان می‌دهد که نزول ملائکه در گذشته اتفاق افتاده است.
- ضمیر «هی» به قرآن باز می‌گردد.
- چون فعل «تَنْزَلُ» مضارع (حال) است، نشان می‌دهد که نزول ملائکه مستمراً اتفاق می‌افتد.
- با توجه به آیه «وَ يَسْئَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا» (اسراء/۸۵) دقیقاً معلوم می‌شود که منظور از «الرُّوحُ» چیست.

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. «تَنْزَلُ» فعل مضارع است که در واقع «تَنْزَلُ» بوده است. فعل مضارع نیز نشانه استمرار است، یعنی نزول ملائکه در این آیه مستمراً اتفاق می‌افتد. گزینه ۳ به این دلیل غلط است که در آیه ۸۵ سوره اسراء، فقط می‌فرماید روح از امر پروردگار است؛ و دیگر معلوم نمی‌کند که دقیقاً چیست. گزینه ۴ نیز به این دلیل غلط است که ضمیر «هی» به شب قدر بر می‌گردد نه قرآن.

۶. جهت هدایتی سوره مبارکه «علق» کدام است؟

- امر به قرائت قرآن از سوی خداوند به پیامبر اعظم
- پشتیبانی خداوند از قرائت قرآن توسط پیامبر اعظم
- لزوم قرائت قرآن در نماز توسط پیامبر
- عذاب شدن کسی که انسان را از نماز خواند باز دارد.

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. کتاب چهارم، صفحه ۵۵: «انسان جاهل، خود را از قرآن و در حقیقت از تعلیم پروردگار بی‌نیاز می‌بیند؛ طغیان می‌کند و در صدد مانع شدن از قرائت قرآن بر می‌آید. خدای متعالی (در این سوره) از قرائت قرآن توسط رسول خویش حمایت می‌کند.»

۷. با توجه به سوره مبارکه علق، چرا انسان طغیان می‌کند؟ (طراح: حجت‌الاسلام مرتضوی‌نیا)

- چون نعمت‌های خدا را فراموش می‌کند و کفر می‌ورزد.
- چون طغیان‌گر آفریده شده است.
- بدین جهت که خدا را پروردگار و آموزگار خود نمی‌داند.
- زیرا نماز نمی‌خواند و دیگران را نیز از نماز خواندن باز می‌دارد.

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. کلمه «کَلَّا» که در ابتدای آیه ۶ سوره مبارکه علق آمده است، ما بعد خود را به ماقبل نظارت می‌دهد. اما ظاهر آیات پیشین حاوی مطلبی نیست که مقتضی ردع با «کَلَّا» باشد؛ بنابراین «کَلَّا» یکی از لوازم بیانی کلام پیشین را ردع می‌کند و آن قرائت قرآن است که توسط پیامبر انجام می‌شود. (کتاب چهارم، صفحه ۵۴) یعنی انسان این قرائت را که همان وجه آموزگاری خداوند است، نمی‌پذیرد [این آموزگاری، خود یکی از وجوه ربوبیت (پروردگاری) خداوند است.] و از این رو طغیان می‌کند: کَلَّا، إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ.

۸. کدام آیه نشان‌دهنده آن است که منظور از «عَبْدًا إِذَا صَلَّى» در سوره مبارکه علق، خود پیامبر اعظم است؟

- أَقْرَأُ بِاسْمِ رَبِّي الَّذِي خَلَقَ
- أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ
- أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ

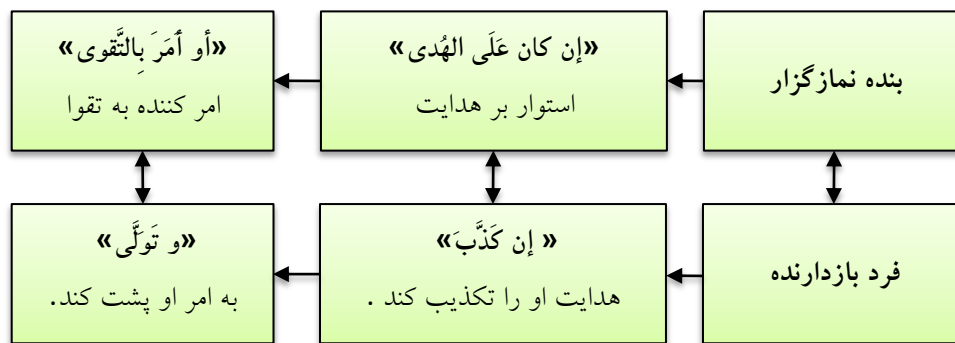
○ كَلَّا لَا تَطِغُهَا وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. از خطاب آیه آخر سوره مبارکه علق که به پیامبر اعظم بوده است، معلوم می‌شود که منظور از «عَبْدًا إِذَا صَلَّى» نیز همان بزرگوار بوده است.

۹. در باره آیات ۹ تا ۱۹ سوره مبارکه علق کدام گزینه صحیح است؟

- عبارت «إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى» و «أَمَرَ بِالتَّقْوَى» به «عَبْدًا إِذَا صَلَّى» بر می‌گردد.
- عبارت «إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى» و «أَمَرَ بِالتَّقْوَى» به «الَّذِي يَنْهَى» بر می‌گردد.
- عبارت «كَذَّبَ وَتَوَلَّى» به «عَبْدًا إِذَا صَلَّى» بر می‌گردد.
- عبارت «إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى» و «أَمَرَ بِالتَّقْوَى» و «كَذَّبَ وَتَوَلَّى» به «الَّذِي يَنْهَى» بر می‌گردد.

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. با توجه به نمودار معلوم می‌شود که دو عبارت «إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى» و «أَمَرَ بِالتَّقْوَى» مربوط به «عَبْدًا إِذَا صَلَّى» است و دو عبارت «كَذَّبَ وَتَوَلَّى» مربوط به «الَّذِي يَنْهَى» می‌باشد:

۱۰. جهت هدایتی سوره مبارکه «تین» کدام است؟

- دعوت به ایمان و عمل صالح
- تکذیب رسول خدا به سبب دین، موجب سقوط به اسفل سافلین است.
- تاکید بر وجود روز قیامت و داوری خداوند احکم الحاکمین
- انسان در نیکوترین قوام آفریده شده است و به پست‌ترین جایگاه باز می‌گردد.

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. در جواب قسم، بیان می‌دارد که فقط کسانی که ایمان و عمل صالح دارند، به اسفل سافلین سقوط نمی‌کنند و در دو آیه آخر تبیین می‌کند که منظور از ایمان، ایمان به پیامبر اعظم و دین اوست. بنابراین باید گفت آنان که پیامبر را به سبب دین تکذیب می‌کنند، از نیکوترین قوام آفرینش الهی به پایین‌ترین درکات فرومایگان سقوط می‌کنند. این حکم برترین حکم‌کنندگان است.

۱۱. احسن تقویم یعنی چه؟ (طراح: حجت‌الاسلام مرتضوی نیا)

- بهترین زمان
- نیکوترین قوام
- جوانی
- جایگاه بالا

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. کتاب چهارم، صفحه ۴۶: جنس انسان در نیکوترین قوام آفریده شده، یعنی تمام شئون و همه جهات وجودی‌اش قویم و استوار است.

۱۲. چرا آیات ابتدایی سوره مبارکه «تین» به انجیر و زیتون قسم خورده است؟

- زیرا عرب آن زمان نسبت به این میوه‌ها حساسیت خاصی داشته است.
- زیرا منظور کوه انجیز و زیتون بوده که مانند طور سینا و مکه از سرزمین‌های پیامبران الهی هستند.
- زیرا منظور ویژگی‌های خاصی است که در انجیر و زیتون بوده و به ویژگی‌های انسانی ارتباط خاصی داشته است.
- زیرا منظور از انجیر و زیتون حقیقت عالی و دانی انسانی است نه این معنای ظاهری.

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. منظور از کوه انجیر، شهر دمشق و منظور از کوه زیتون، بیت‌المقدس است که به نظر می‌رسد به غرض اصلی سوره نزدیک‌تر باشد. زیرا دمشق و بیت‌المقدس مانند طور سینا و مکه، از سرزمین‌های پیامبران الهی است. البته دلیل نام‌گذاری این سرزمین‌ها به تین و زیتون، کثرت این دو میوه یا دو درخت در این مناطق است. (کتاب چهارم، صفحه ۴۵).

۱۳. جهت هدایتی سوره مبارکه «شرح» کدام است؟ (طراح: حجت‌الاسلام مرتضوی‌نیا)

- توجه به خدا در برابر مشکلات
- تقویت پیامبر برای ادامه راه خدا و رویارویی با دشواری‌ها
- دادن ظرفیت روحی به پیامبر و مهیا کردن شرایط تبلیغ برای او
- همراه سختی آسانی است

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. با توجه به آیات «إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا، فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ، وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ»، جهت هدایتی سوره شرح این است که بر اساس سنت «إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا» باید راه را ادامه داد و برای مواجهه با سختی‌های راه خدا آماده بود.

۱۴. در مورد نعمت‌هایی که در ابتدای سوره مبارکه «شرح» ذکر شده، کدام گزینه صحیح نیست؟

- مراد از شرح صدر، ایجاد ظرفیت دریافت و تحمل مکاره تبلیغ وحی است.
- مراد از وضع وزر و رفع ذکر، فراهم‌سازی اسباب و زمینه‌های تبلیغ وحی است.
- مراد از رفع ذکر، از بین بردن یاد خاطره‌های تلخ و فشارهای روحی است که در جریان تبلیغ بر پیامبر وارد می‌شد.
- یکی از مصادیق رفع ذکر رسول خدا، همراه کردن نام آن حضرت با نام خدای یگانه در شهادتین است.

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. رفع ذکر به معنی بلند کردن آوازه است نه از بین بردن خاطره.

۱۵. منظور از «نعمت رب» در سوره «ضحی» چیست؟ (طراح: حجت‌الاسلام مرتضوی‌نیا)

- قرآن
- پناه دادن خدا به پیامبر در یتیمی
- غنی کردن خدا پیامبر را در فقر و احتیاجش
- انقطاع موقت وحی

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. با توجه به آیه «وَوَحَّدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ» که نعمت هدایت را ذکر کرده و به مناسبت آن دستور به حدیث نعمت (وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ) داده است، این نعمت، عامل هدایت مردم و تبلیغ دین برای آن‌هاست که بهترین مصداق آن قرآن کریم است.

۱۶. جهت هدایتی سوره مبارکه «ضحی» چیست؟

- یادآوری نعمت‌های الهی به پیامبر
- امیدافزایی و نشاط‌بخشی به پیامبر برای ادامه راه رسالت
- امر به دعوت مردم و تبلیغ وحی

○ خشنود کردن پیامبر با اعطای نعمت و دستور به مردم‌داری و تبلیغ دین

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. این سوره در فضایی نازل شده که مدتی است از سوی خداوند بر پیامبر وحی نمی‌شود و تنها پشتوانه پیامبر در پیشبرد امر خطیر رسالت، قطع شده است؛ گویا خدای متعالی با رسول خویش قهر کرده است... تبلیغ این توهم باطل، زمینه رکود و دلسردی در پیشبرد امر خطیر رسالت را فراهم می‌سازد. اما سوره ضحی نازل می‌شود: انقطاع موقت وحی، نشانه قهر خدا نیست. خدا با توست و آینده برای تو بسی بهتر است. راه نفوذ دلسردی را ببند. الطاف خدا درباره خودت را به یادآور و تبلیغ وحی و مردم‌داری را تداوم بخش. این یعنی امیدافزایی و نشاط‌خشی به پیامبر برای ادامه راه رسالت.

۱۷. ارتباط قسم با جواب قسم در سوره مبارکه «ضحی» چیست؟

- همان طور که روز با روشنایی و شب با تاریکی‌اش آیه خداست، جریان و انقطاع وحی نیز هر دو نشانه خداست.
- تفاوت روشنایی روز با تاریکی شب مثل تفاوت آخرت نسبت به دنیا است.
- همان طور که خداوند نعمت روز و شب را به پیامبر داده است، آنقدر به او نعمت می‌دهد که او راضی شود.
- همان طور که خداوند تاریکی شب را با روشنایی روز از بین می‌برد، ناراحتی‌های قلبی پیامبر (و همه مومنین) را نیز از بین می‌برد.

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. کتاب چهارم، صفحه ۳۳: «همان طور که روز با روشنایی و شب با تاریکی‌اش آیه خداست، جریان و انقطاع وحی نیز هر دو نشانه خداست.»

۱۸. آیه شریفه «وَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى» با کدام آیه مناسبت دارد؟

- وَ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ (عنکبوت/۶۹)
- إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ (قصص/۵۶)
- مَا كُنْتُ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا (شوری/۵۲)
- أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْعُمْىَ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ (زخرف/۴۰)

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. در آیه «وَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى» خداوند به پیامبر نعمت هدایت را یادآوری می‌نماید، یعنی زمانی که پیامبر راه‌نیافته بود و خداوند هدایتش کرد. در آیه سوره شوری نیز همین مطلب بیان می‌شود، به این ترتیب که «تو ای پیامبر پیش از آن نمی‌دانستی کتاب آسمانی چیست و چه معارفی را دربردارد، و باورها و کارهای شایسته را نیز به تفصیل نمی‌شناختی که کدامند و به همه آنها ملتزم نبودی، ولی ما آن را نوری قرار دادیم که هر یک از بندگان خود را بخواهیم به وسیله آن هدایت می‌کنیم.» اما در آیه اول فرموده ما کسانی را که در راه خدا جهاد کنند را هدایت می‌کنیم که ربطی به مضمون آیه سوره ضحی ندارد. گزینه دوم و سوم نیز اشاره به آن دارد که هدایت دست خداست و پیامبر نمی‌تواند هر کسی را که خودش بخواهد هدایت کند.

۱۹. چند سوگند در سوره لیل وجود دارد؟ (طراح: حجت‌الاسلام مرتضوی‌نیا)

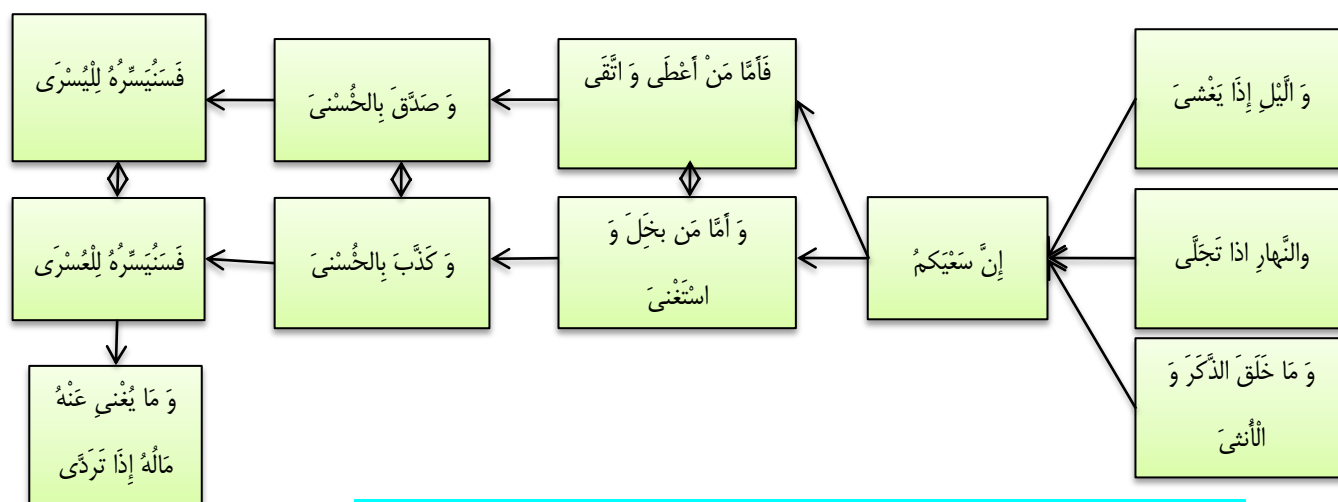
- چهار سوگند
- سه سوگند
- دو سوگند
- یک سوگند

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. با توجه به واو قسم، سوگندهای سوره لیل به ترتیب عبارتند از: وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى؛ وَ النَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى؛ وَ مَا خَلَقَ الدَّكْرَ وَ الْأُنثَى. که جمعا سه سوگند می‌شود.

۲۰. آیه ۵ سوره لیل با چه آیه‌ای تقابل دارد؟ (طراح: حجت‌الاسلام مرتضوی‌نیا)

- وَ صَدَقَ بِالْحُسْنَى
- فَسَيُسِّرُهُ لِلْيُسْرَى
- وَ كَذَّبَ بِالْحُسْنَى
- مَنْ بَخِلَ وَ اسْتَعْنَى

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. با توجه به نمودار، معلوم می‌شود که آیه ۵ در مقابل ۸، ۶ در مقابل ۹ و ۷ در مقابل ۱۰ است.

۲۱. در آیه ۱۷ سوره مبارکه لیل منظور از «الآتَقَى» چه کسی است؟ (طراح: حجت‌الاسلام مرتضوی‌نیا)

- الَّذِي كَذَّبَ وَ تَوَلَّى
- الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى
- نَاراً تَلْطَّى
- وَ لَسَوْفَ يَرْضَى

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. علاوه بر معنی که ما را به گزینه صحیح رهنمون می‌سازد، از لفظ آیات هم می‌توان به نتیجه صحیح رسید. زیرا «الذی» اسم موصول است و کلمه قبل از خود را توضیح می‌دهد. پس گزینه دوم صحیح خواهد بود.

۲۲. جهت هدایتی سوره مبارکه شمس کدام است؟

- ذکر نعمت های الهی و مخلوقات بزرگ خداوند.
- توجه به نفس و ویژگی های آن
- تهدید نسبت به طغیانگری برخاسته از دفن کردن نفس
- بیان داستان قوم ثمود

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. در سیاق نخست بر دو جنبه تأکید شده است: رسنگاری نفس در گرو ترکیه آن، ناکامی و خسران نفس بر اثر دسّ نفس. نسبت این دو جنبه در سیاق نخست مساوی است، اما سیاق دوم سوره در مقام ارائه مصداق، جنبه دوم را ادامه داده، در بیانی که به لحن اندازی ختم می‌شود، از عاقبت دسّ نفس هشدار می‌دهد. براین اساس، جهت هدایتی سوره چنین خواهد بود: «تهدید نسبت به طغیانگری برخاسته از دسّ نفس.»

۲۳. وجه ارتباط سیاق اول با سیاق دوم در سوره مبارکه شمس چیست؟ (طراح: حجت‌الاسلام مرتضوی‌نیا)

- سیاق اول قسم و جواب قسم است

- سیاق دوم داستان قوم ثمود و عاقبت آنهاست
- سیاق دوم استشهاد و نمونه ای از دس نفس در سیاق اول است
- سیاق اول و دوم هیچ ارتباطی با هم ندارند

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. در سیاق نخست بر دو جنبه تأکید شده است: رستگاری نفس در گرو تزکیه آن، ناکامی و خسران نفس بر اثر دسّ نفس. نسبت این دو جنبه در سیاق نخست مساوی است، اما سیاق دوم سوره در مقام ارائه مصداق، جنبه دوم را ادامه داده، در بیانی که به لحن اندازی ختم می‌شود، از عاقبت دسّ نفس هشدار می‌دهد.

۲۴. نفس انسان ملهم است از چه آیه‌ای مشخص می‌شود؟ (طراح: حجت الاسلام مرتضوی نیا)

- وَ نَفْسٍ وَ مَا سَوَّاهَا
- قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا
- فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا
- وَ الشَّمْسُ وَ ضُحَاهَا

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. با توجه به آیه «فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا» نفس، ظرف خالی نیست، بلکه از طرف خداوند دارای الهماتی است، بنابراین می‌توان نفس را آینه حقیقت‌نمای الهی دانست.

۲۵. سوره مبارکه بلد در چه فضایی نازل شده است؟

- افرادی مال و ثروت خویش را در راه دین مصرف می‌کنند ولی به خاطر بی‌ایمانی آن را تباه شده می‌دانند.
- افرادی مال و ثروت خویش را در راه بردگان و گرسنگان و خاک‌نشینان مصرف می‌کنند و از سایر اموالی که در این راه صرف نکرده‌اند، تاسف می‌خورند.
- افرادی مال و ثروت خویش را بیهوده مصرف می‌کنند و به این کار افتخار می‌کنند.
- افرادی حاضرند مال و ثروت خویش را بیهوده مصرف می‌کنند ولی از انفاق کردن آن تاسف می‌خورند.

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. در این سوره سخن از انسانهایی است که مال و ثروت خویش را بیهوده صرف می‌کنند و نسبت به بردگان و گرسنگان و خاک‌نشینان بی‌توجه‌اند. کتاب سوم، سوره بلد: «مال و ثروت خویش را بیهوده مصرف کرده است و از این کار خویش با افتخار یاد می‌کند.»

۲۶. جهت هدایتی سیاق دوم سوره مبارکه بلد کدام است؟

- دعوت هشدارآمیز انسان به گام نهادن بر گردنه انفاق و ایمان
- دعوت هشدارآمیز انسان به صرف مال برای عبور از گردنه انفاق و رسیدن به سعادت جاودانه
- بازداري انسان از غصه خوردن به خاطر صرف مال و ثروت
- بازداري انسان از افتخار به صرف بیهوده مال و ثروت

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. در سیاق دوم (آیات ۸ تا ۲۰) سخن از انسانهایی که نسبت به بردگان و گرسنگان و خاک‌نشینان بی‌توجه‌اند و به رغم توانگری، دست ناتوانان را نمی‌گیرند. خداوند در این آیات به انسان یادآوری می‌کند که نوزادی ناتوان بود و خدا به او دو چشم و زبان و دو لب داد و او را به سینه مادرش ره نمود و بدین ترتیب، زمینه پرورش این نوزاد ناتوان را فراهم ساخت. آن گاه انسان را توییح می‌کند که چرا بر گردنه انفاق و دست‌گیری افتادگان گام نهاد و از کسانی نشد که ایمان آوردند و یکدیگر را به صبر بر سختی و ناتوانی و مرحمت نسبت به ناتوانان سفارش کردند. لذا جهت هدایتی این آیات «دعوت هشدارآمیز انسان به گام نهادن بر گردنه انفاق و ایمان».

۲۷. کدام آیه بهترین دلیل برای مقهور و مغلوب بودن انسانی که می‌گوید «أَهْلَكْتُ مَا لَأُبْدَأُ» است؟

○ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ

○ مَا أَذْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ

○ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَ تَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ

○ أَوْلَيْكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. کتاب سوم، سیر هدایتی سوره مبارکه بلد: «آنان می‌پندارند که خدا بر ایشان مسلط نیست و هرگز بر آنان سخت نخواهد گرفت. آنان باید بدانند که خدا انسان را در رنج و سختی آفریده است. این بهترین دلیل مقهور بودن و مغلوب بودن ایشان است؛ پس جا ندارد که به صرف بیهوده مالشان افتخار کنند.»

۲۸. با توجه به سیاق بهترین ترجمه برای آیه «ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَ تَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ» کدام است؟

○ از کسانی نیست که ایمان آورده‌اند و یکدیگر را به صبر در سختی‌ها سفارش کرده و به مهربانی نسبت به یتیمان و تهیدستان توصیه کرده‌اند.

○ از کسانی بود که ایمان آورده‌اند و یکدیگر را به صبر در سختی‌ها سفارش کرده و به مهربانی نسبت به یتیمان و تهیدستان توصیه کرده‌اند.

○ از کسانی نیست که ایمان آورده‌اند و یکدیگر را به صبر در سختی‌ها و در مقابل گناهان و در هنگام طاعت سفارش کرده و به مهربانی نسبت به یکدیگر توصیه کرده‌اند.

○ از کسانی بود که ایمان آورده‌اند و یکدیگر را به صبر در سختی‌ها و در مقابل گناهان و در هنگام طاعت سفارش کرده و به مهربانی نسبت به یکدیگر توصیه کرده‌اند.

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. برای ترجمه صحیح، باید عبارت «ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا» را به عبارت «فَلَا أَقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ» عطف بکنیم، تا فعل جمله دوم هم مانند فعل جمله اول منفی شود و اینگونه معنا یابد: «از کسانی نیست که ایمان آورده‌اند» این مطلب از سیاق سوره فهمیده می‌شود. برای ترجمه «تواصی به صبر و تواصی به صبر» نیز باید از سیاق بهره بجوییم تا دیگر صبر و مرحمه را به صورت مطلق معنی نکنیم. با توجه به آیات «فَكَرَّ رِجْلَهُ (۱۳) أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْئَبَةٍ (۱۴) يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ (۱۵) أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ (۱۶)»، بهترین ترجمه «صبر در سختی‌ها» و «مهربانی نسبت به یتیمان و تهیدستان» است.

۲۹. در مورد قسم‌های سوره مبارکه فجر کدام گزینه صحیح نیست؟

○ وَ الْفَجْرِ: صبح عید قرآن

○ وَ لَيَالٍ عَشْرٍ: ده روز اول ماه ذی‌الحجه

○ وَ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ: نماز شب

○ وَ اللَّيْلِ إِذَا يَسِرُّ: شب دهم ماه ذی‌الحجه

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. منظور از شفع روزهای ترویبه و عرفه از ماه ذی‌الحجه، و منظور ا و وتر روز عید قربان است.

۳۰. با توجه به سوره مبارکه فجر، ابتلاء (امتحانات الهی) در چه مواردی است؟ (طراح: حجت‌الاسلام مرتضوی‌نیا)

○ در تنگی رزق و روزی

○ در مصائب و مشکلات

○ در انعام و امساک

○ در وسعت رزق و روزی

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. با توجه به آیات «فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَ نَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِي وَ أَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ» معلوم می‌شود ابتلاءات در زمان نعمت و امساک صورت می‌گیرد.

۳۱. سوره مبارکه غاشیه در چه فضایی نازل شده است؟

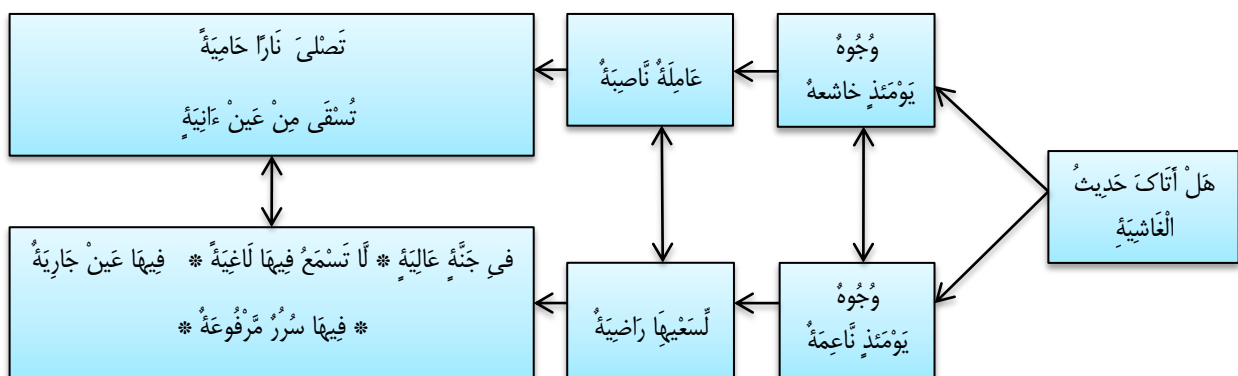
- گروهی خالقیت خداوند را قبول ندارند و اعمال‌شان مطابق قوانین الهی نیست.
- گروهی ربوبیت خداوند را قبول ندارند و اعمال‌شان مطابق قوانین الهی نیست.
- انکار معاد و ارتکاب گناهان در جامعه افزایش یافته و لازم است مردم با آیات عذاب هشدار داده شوند.
- ایمان به معاد و شوق به بهشت در جامعه افزایش یافته و لازم است مردم با آیات رحمت و بهشت تشویق شوند.

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. کتاب سوم، سوره مبارکه غاشیه: «خدا را به عنوان آفریدگار (خالق) می‌پذیرند، ولی او را پروردگار (رب) نمی‌دانند و در نتیجه، او را در مقام تشریح نمی‌دانند و مطابق شریعت الهی عمل نمی‌کنند. در نقطه مقابل ایشان کسانی هستند که خدای خالق را ربّ خویش می‌دانند و طبق شریعت او رفتار می‌کنند.»

۳۲. آیه «عَامِلَةٌ نَاصِيَةٌ» در مقابل کدام آیه قرار می‌گیرد؟

- تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً
- لَسَعِيهَا رَاضِيَةٌ
- تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آيِيَّةٍ
- فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. با توجه به نمودار زیر می‌توان فهمید که آیه «عَامِلَةٌ نَاصِيَةٌ» در مقابل آیه «لَسَعِيهَا رَاضِيَةٌ» قرار دارد:

۳۳. در آیه ۲۳ سوره غاشیه بنا بر سیاق، «تولی» (رویگردانی) از چیست و کفر به چه چیزی است؟ (طراح: حجت الاسلام مرتضوی نیا)

- از پیامبر خدا - به خدا
- از تذکر پیامبر - محتوای تذکر (ربوبیت)
- از شیطان - کفر به خدا
- از بهشت - جهنم

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. در سیاق اول دو نوع چهره را مشخص می‌کند: «وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ» و «وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ». اما از محتوای این سیاق، علت این وضعیت مشخص نمی‌شود و سیاق دوم آن را نشان می‌دهد. در سیاق دوم پشت‌کنندگان به تذکر نبوی و کافران به

توحید ربوبی را تهدید می‌نماید. اقتضای انسجام دو سیاق در یک سوره آن است که همینان چهره‌های خوار و زبون در رویداد فراگیر «غاشیه» باشند و در نقطه مقابل، پذیرندگان تذکر رسول خدا و مؤمنان به ربوبیت خدای خالق، چهره‌های خرم و شاداب در رویداد فراگیر قیامت باشند. پس این «تذکر» پیامبر است که دو نوع چهره را ایجاد می‌کند. گروهی که می‌پذیرند «ناعمه» هستند و گروهی که به آن پشت می‌کنند «خاشعه» خواهند بود.

۳۴. کدام آیه علت دو نوع چهره‌ای را که در سیاق اول سوره مبارکه غاشیه معرفی شده است، بیان می‌کند؟

- وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ
- وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ
- فَذَكَرْنَا أَنْتَ مُذَكَّرٌ
- لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. در سیاق اول دو نوع چهره را مشخص می‌کند: «وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ» و «وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ». اما از محتوای این سیاق، علت این وضعیت مشخص نمی‌شود و سیاق دوم آن را نشان می‌دهد. در سیاق دوم پشت‌کنندگان به تذکر نبوی و کافران به توحید ربوبی را تهدید می‌نماید. اقتضای انسجام دو سیاق در یک سوره آن است که همینان چهره‌های خوار و زبون در رویداد فراگیر «غاشیه» باشند و در نقطه مقابل، پذیرندگان تذکر رسول خدا و مؤمنان به ربوبیت خدای خالق، چهره‌های خرم و شاداب در رویداد فراگیر قیامت باشند. پس این «تذکر» پیامبر است که دو نوع چهره را ایجاد می‌کند. گروهی که می‌پذیرند «ناعمه» هستند و گروهی که به آن پشت می‌کنند «خاشعه» خواهند بود.

۳۵. کدام سوره بیشترین تعداد قسم را دارد؟

- لیل
- شمس
- ضحی
- فجر

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. سوره مبارکه شمس با ۱۱ سوگند، بیشترین سوگند را در بین همه سوره‌ها دارد. این سوگندها به ترتیب عبارتند از: ۱- وَالشَّمْسُ ۲- وَصَحَاها ۳- وَالْقَمَرَ إِذَا تَلَاها ۴- وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَاها ۵- وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاها ۶- وَالسَّمَاءِ ۷- وَ مَا بَنَاهَا ۸- وَالْأَرْضِ ۹- وَ مَا طَحَاها ۱۰- وَ نَفْسِ ۱۱- وَ مَا سَوَّاهَا.